

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2013.11.27.
COM(2013) 821 final

2013/0407 (COD)

Javaslat

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS IRÁNYELVE

a büntetőeljárás során az ártatlanság véelme joga egyes vonatkozásainak és a saját tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről

{SWD(2013) 478 final}

{SWD(2013) 479 final}

{SWD(2013) 500 final}

INDOKOLÁS

1. A JAVASLAT HÁTTERE

1.1. BEVEZETÉS

1. Ezen európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozó javaslat célja, hogy az Európai Unióban a gyanúsítottakat és a vádlottakat a büntetőeljárás során a jogerős elítélésig mindenhol megillető ártatlanság védelme jogának egyes vonatkozásait és a saját tárgyaláson való jelenlét jogát megerősítse.
2. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 82. cikkének (1) bekezdése alapján az Unióban az igazságügyi együttműködés alapköve a kölcsönös elismerés elve, vagyis az az elv, hogy a tagállamokban meghozott bírósági határozatokat egyenértékűnek kell tekinteni, akárhol is születnek, így az egész Unióban végrehajthatóak. Az igazságügyi együttműködést az eltérő igazságügyi rendszerek közötti kölcsönös bizalomra és arra a felismerésre épül, hogy ha a vádlottak vagy gyanúsítottak jogait nem tisztelik minden pillanatban, az aránytalanul hátrányosan hat erre a kölcsönös bizalomra, és az igazságügyi együttműködésre is.
3. Ebben a kontextusban a stockholmi program¹ erőteljes hangsúlyt fektet a büntetőeljárásban a személyek jogainak megerősítésére. A program 2.4. pontjában az Európai Tanács felkérte a Bizottságot, hogy fokozatos megközelítést alkalmazva terjesszen elő javaslatokat a tisztességes tárgyaláshoz való jog minimumszabályainak meghatározásával a gyanúsítottak és vádlottak jogainak megerősítésére.
4. Három intézkedés már elfogadásra került: a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló, 2010. október 20-i 2010/64/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv², a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv³ és a büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról szóló, 2013. október 22-i 2013/48/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv⁴. A büntetőeljárásban a kiszolgáltatott gyanúsítottak vagy vádlottak védelmére hozott intézkedések a jelen kezdeményezéssel közösen, csomagban kerülnek előterjesztésre, egy, a szabadságuktól megfosztott gyanúsítottak vagy vádlottak számára nyújtott ideiglenes jogi segítségnyújtásról és az európai elfogatóparanccsal kapcsolatos eljárásokban nyújtott jogi segítségnyújtásról szóló irányelvvel együtt.
5. Ezen túlmenően a Bizottság 2011. június 14-én kiadott egy zöld könyvet az őrizetre vonatkozó uniós büntető igazságszolgáltatási jogszabályok alkalmazásáról annak érdekében, hogy megvizsgálja a kölcsönös bizalom erősítésének lehetőségeit és a kölcsönös elismerés elvének alkalmazhatóságát az őrizettel kapcsolatosan, az Unió hatásköreinek megfelelően és annak korlátain belül.
6. A Bizottság eljárásjogi jogokról szóló ütemtervének célja a tisztességes tárgyaláshoz való jog tiszteletben tartásának biztosítása az Unió egész területén. Az ártatlanság

¹ HL C 115., 2010.5.4., 1. o.

² HL L 280., 2010.10.26., 1. o.

³ HL L 142., 2012.6.1., 1. o.

⁴ HL L 294., 2013.11.6., 1. o.

vélelmének alapelve a hozzá kapcsolódó jogokkal együtt hozzájárul a tisztességes tárgyaláshoz való jog biztosításához. Nem a büntetőeljáráshoz a gyanúsítottak vagy vádlottak különböző, a fent említett EU irányelvek által az elmúlt néhány évben lefektetett jogai – így a tolmácsoláshoz és a fordításhoz, az információhoz, valamint az ügyvédhez való jog – jelentik a célkitűzéseket. Ezeknek szélesebb célja van; inkább a tisztességes tárgyaláshoz való jog alapelvét megtestesítő eszközök. Az ártatlanság védelme és a hozzá kapcsolódó jogok ehhez járulnak hozzá. Az ártatlanság védelmének tartós megsértése a tagállamokban azt jelentené, hogy az eljárásjogi jogokról szóló ütemterv nem hajtható végre teljes körűen.

7. Ezen oknál fogva hívta fel a stockholmi programban az Európai Tanács a Bizottságot arra, hogy foglalkozzon az ártatlanság védelmének kérdésével.
8. A Bizottság hatásvizsgálatában alaposan felmérte a kérdést és arra a következtetésre jutott, hogy szükség van az ártatlanság védelme egyes vonatkozásaival kapcsolatban egy olyan intézkedésre, ami megerősíti ezt az alapvető jogot. A büntetőeljáráshoz az eljárási jogok területén már elfogadott intézkedések – ideértve a legfontosabbat, az ügyvédhez való jogról szóló irányelvet – átívelő célkitűzése még mindig szükségessé teszi, hogy valamennyi tagállamban minimális szinten biztosítsák az ártatlanság védelme alapelveinek védelmét.
9. Ez a javaslat az EUMSZ 82. cikkének (2) bekezdésére épül. Ez a cikk úgy rendelkezik, hogy „[a]milyen mértékben az a több államra kiterjedő vonatkozású büntetőügyekben a bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének, valamint a rendőrségi és igazságügyi együttműködésnek a megkönnyítése érdekében szükséges, az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott irányelvekben szabályozási minimumokat állapíthat meg. E szabályoknak figyelembe kell venniük a tagállamok jogi hagyományai és jogrendszerei közötti különbségeket.

E szabályozási minimumok a következőkre vonatkoznak:

a) a bizonyítékok tagállamok közötti kölcsönös elfogadhatósága,

b) a személyek jogai a büntetőeljáráshoz,

c) a bűncselekmények sértettjeinek jogai,

d)[...].’

10. A jelenlegi javaslat hozzájárul azon jogi biztosítékok megerősítéséhez is, amelyek az Európai Ügyészség által lefolytatott eljárásokban résztvevő személyeket védik. A nemrég előterjesztett tanácsi rendeletre vonatkozó javaslat⁵ tisztázza, hogy a gyanúsított személy valamennyi uniós jogszabály által biztosított joggal rendelkezik, továbbá minden más, közvetlenül az Európai Unió Alapjogi Chartájából (a Charta) származó joggal, amelyeket a vonatkozó nemzeti szabályozással összhangban kell alkalmazni, és kifejezetten utal az ártatlanság védelmének jogára. A jelen javaslatban foglalt, az ártatlanság védelmére vonatkozó szabályok megerősítésével az Európai Ügyészség eljárásában alkalmazott eljárásjogi biztosítékok is erősebbek lesznek.
11. Az Európai Unióról szóló szerződés (a továbbiakban: EUSZ) 6. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az alapvető jogok, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (a továbbiakban: EJEE) biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos

⁵ Javaslat – A Tanács rendelete az Európai Ügyészség létrehozásáról COM(2013) 534 final, 2013.7.17.

hagyományaiból következnek, az uniós jogrend részét képezik mint annak általános elvei. Az EUSZ 6. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy az Európai Unió elismeri a Chartában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket. A Charta ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint az EUMSZ és az EUSZ. A Charta az uniós intézményekre és a tagállamokra irányul az uniós jog végrehajtása során, ideértve az Európai Unióban büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködést is.

12. A Charta 47. cikke kimondja a tisztességes tárgyaláshoz való jogot. A 48. cikk garantálja az ártatlanság védelméhez való jogot, és az EJEE 6. cikkének (2) bekezdésével megegyező jelentéssel és hatállyal bír⁶. Az EJEE 6. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 11. cikkének (1) bekezdése ezt az alapelvet azonos szövegezéssel biztosítja. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 14. cikkének (2) bekezdése⁷ egy igen hasonló rendelkezést tartalmaz.
13. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) tisztázta az EJEE 6. cikkének hatályát. A Bíróság többször kimondta, hogy a cikket alkalmazni kell a büntetőeljárás tárgyalást megelőző szakaszában is⁸, továbbá hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak a rendőri kihallgatás kezdeti szakaszától fogva rendelkeznek az EJEE 6. cikke által biztosított jogokkal⁹. A Bíróság kimondta továbbá, hogy e garanciák a tanúkra is alkalmazandók, amennyiben bűncselekmény gyanúja merül fel velük szemben, mivel a személyek formális minősége nem lényeges¹⁰.
14. Az ártatlanság védelmének alapelve sok év alatt fejlődött ki. Az EJEB álláspontja szerint az EJEE 6. cikke (2) bekezdése három kulcsfontosságú követelményt foglal magában¹¹: azt a jogot, hogy a hatóságok a jogerős ítélet előtt nyilvánosan elítéltként ne mutassák be a vádlottat¹², a tényt, hogy a bizonyítási teher a vádhatóságra hárul és a bűnösséggel kapcsolatban felmerülő bármilyen ésszerű kétely a vádlott javára szolgál, továbbá a vádlottnak a vádra vonatkozó tájékoztatáshoz való jogát. Az EJEB elismeri az ártatlanság védelme és más, a tisztességes tárgyaláshoz való joghoz kapcsolódó jogok közötti egyértelmű kapcsolat meglétét abban az értelemben, hogy amikor ezeket a jogokat megsértik, az ártatlanság védelme is elkerülhetetlenül veszélybe kerül: az önvádra kötelezés tilalma, az együttműködés megtagadásához való jog és a hallgatáshoz való jog¹³, továbbá a szabadsághoz (és az előzetes letartóztatás elkerüléséhez) való jog¹⁴.

⁶ HL C 303., 2007.12.14., 30. o. Magyarázatok az Alapjogi Chartához.

⁷ 999 U.N.T.S. 171. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya az ENSZ Közgyűlésének 1966. december 16-i határozatával aláírásra megnyitott, a polgári és politikai jogokról szóló nemzetközi egyezmény, amelyet az EU valamennyi tagállama ratifikált, és amely így a nemzetközi jog értelmében azokra kötelező.

⁸ *A Salduz kontra Törökország* ügyben 2008. november 27-én hozott ítélet, kereset száma: 36391/02., 50. pont.

⁹ *Ugyanott*, 52. pont.

¹⁰ *A Brusco kontra Franciaország* ügyben 2010. október 14-én hozott ítélet, kereset száma: 1466/07., 47. pont.

¹¹ *A Barberà, Messegué és Jabardo kontra Spanyolország* ügyben 1988. december 6-án hozott ítélet, keresetek száma: 10588/83., 10589/83. és 10590/83. Lásd még *Allenet de Ribemont kontra Franciaország* ügyben 1995. február 10-én hozott ítélet, kereset száma: 15175/89.

¹² *Minelli kontra Svájc* ügyben 1983. március 25-én hozott ítélet, kereset száma: 8660/79.

¹³ *Funke kontra Franciaország* ügyben 1993. február 25-én hozott ítélet, kereset száma: 10828/84., *Murray kontra Egyesült Királyság* ügyben 1996. február 8-án hozott ítélet, kereset száma: 18731., *Saunders kontra Egyesült Királyság* ügyben 1996. december 17-én hozott ítélet, kereset száma: 19187/91.

¹⁴ Kivéve, ha a közérdek indokolja a szabadsághoz való jog alapelvétől való eltérést – lásd *Kudla kontra Lengyelország* ügyben 2010. október 26-án hozott ítélet, kereset száma: 30210/96.

15. A tárgyaláson való jelenléthez való jog a védelem alapvető joga. A vádlott joga ahhoz, hogy személyesen jelen legyen a tárgyaláson része az EJEE 6. cikkében is szereplő tisztességes tárgyaláshoz való jognak, ahogy azt az EJEB is értelmezte¹⁵. Ennek a jognak a megerősítése ennél fogva hozzájárul a tisztességes tárgyaláshoz való jog megerősítéséhez.
16. A vádról való tájékoztatáshoz való jog a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló 2012/13/EU irányelv hatálya alá tartozik, ezért jelen irányelv nem foglalkozik vele. Az előzetes letartóztatás más kezdeményezések¹⁶ témája, ezért jelen irányelv nem foglalkozik vele. Az ártatlanság védelme alapelveként minden más fent említett aspektusa vagy ahhoz kapcsolódó szempontokat jelen javaslat tárgyalja.
17. Ezen irányelv – a stockholmi programnak és az EJEB ítélkezési gyakorlatának megfelelően – uniós szintű minimumkövetelményeket állapít meg a gyanúsítottak és a vádlottak ártatlanság védelméhez való joga egyes vonatkozásainak szabályozására. A jogszabály ekként előmozdítja a Charta és különösen annak 6., 47. és 48. pontja alkalmazását, az EJEE 6. cikkének az EJEB általi értelmezésére támaszkodva.

1.2. AZ ÉRDEKELTEKSEL FOLYTATOTT KONZULTÁCIÓK EREDMÉNYEI ÉS HATÁSVIZSGÁLAT

18. Az érdekelt felek több alkalommal vettek részt konzultációkon.
19. 2006-ban a Bizottság kiadta az ártatlanság védelméről szóló zöld könyvet¹⁷. Akkor 11 tagállam válaszolt a konzultációra, és a független szakértők valamint a gyakorló szakemberek éltek a lehetőséggel, hogy rámutassanak az ártatlanság védelme alapelveként erőzójára, és hangsúlyozzák – különösen a külföldi vagy nem-honos személyek ellen folytatott nyomozások esetében –, hogy a nemzeti rendszerek egyre inkább tolerálják a „bűnösség védelme” alapelvet.
20. A Bizottság a fő érintett felekkel is kapcsolatot létesített, valamint az ezen csomaghoz csatolt más kezdeményezésekről folytatott konzultáció is hasznosnak bizonyult.
21. Az uniós büntetőpolitikával foglalkozó szakértői csoport 2013. január 23-i ülésén a Bizottság összegyűjtötte a témában az akadémikusok, gyakorló szakemberek, bírák, védőügyvédek és ügyészek véleményét.
22. Ezen túlmenően 2013. február 19-én kifejezetten az ártatlanság védelme kérdéskörének szentelt találkozót rendeztek a tagállamok és Horvátország igazságügyi minisztereinek részvételével.
23. A jelen javaslatot kísérő hatásvizsgálat előkészítéséhez végzett tanulmány keretében 2013. február 27-én elindítottak egy online felmérést a Jogvérvényesülési Főigazgatóság és az EIH honlapján. Minden fő érdekelt felet e-mailben értesítettek erről a felméréstől és több mint 100 válasz érkezett rá. A felmérés nem csak az ártatlanság védelme védelmének jogi helyzetét vizsgálta a tagállamokban, de

¹⁵ A *Colozza kontra Olaszország* ügyben 1985. február 12-én hozott ítélet, a kereset száma: 9024/80.

¹⁶ COM(2011) 327 végleges, 2011.6.14. A zöld könyv témái közé tartozott az előzetes letartóztatás és a szabadságmegvonással valamint a szabadságmegvonással nem járó határozatok kölcsönös elismerése. A Bizottság 81 választ kapott a tagállamoktól, a civil társadalomtól és nonprofit szervezetektől. A válaszok összegzése felkerült a Bizottság honlapjára. http://ec.europa.eu/justice/newsroom/criminal/opinion/110614_en.htm. Lásd még a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról szóló, 2009. október 23-i 2009/829/IB tanácsi kerethatározatot (HL L 294, 2009.11.11., 20. o.).

¹⁷ COM(2006) 174 végleges, 2006.4.26.

mindenekelőtt a gyakorlati működésére koncentrált. A felmérés eredményei a jelen javaslatához csatolt hatásvizsgálat III. mellékletében találhatóak. A hatásvizsgálat megtalálható a következő honlapon: [<http://ec.europa.eu/governance>]. Ez kimutatta, hogy a tagállami jogi biztosítékok általában elfogadhatóak és ezen a területen nincs rendszerszintű probléma. Ugyanakkor még mindig fennállnak olyan pontok, ahol a jogi biztosítékok erősíthetőek lennének. Ezen túlmenően az ártatlanság védelmének megsértése még mindig túl gyakran fordul elő az Unióban.

2. A JAVASLAT JOGI ELEMEI

2.1. EGYEDI RENDELKEZÉSEK

1. cikk – Tárgy

24. Az irányelv célja, hogy a gyanúsítottakat és a vádlottakat a büntetőeljárás során a jogerős elítélésig megillető ártatlanság védelme jogának egyes vonatkozásait szabályozó minimumszabályokat lefedtesse. Jelen irányelv a következő jogokat szabályozza: azt a jogot, hogy a vádlottat a hatóságok a jogerős ítélet előtt nyilvánosan elítéltként ne mutassák be, azt a tényt, hogy a bizonyítási teher a vádhatóságra hárul és a bűnösséggel kapcsolatban felmerülő bármilyen ésszerű kétely a vádlott javára szolgál, az önvádra kötelezés tilalmával, továbbá az együttműködés megtagadásához való jogot, és a hallgatáshoz való jogot. Az irányelv foglalkozik tárgyaláson való jelenléthez való joggal is.

2. cikk – Hatály

25. Az irányelvet a büntetőeljárás kezdetétől alkalmazni kell a gyanúsítottakra vagy vádlottakra, már az előtt is, amikor az illetékes hatóságok az érintett személy tudomására hozták azt, hogy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják. Az irányelvet az eljárás végéig, vagyis a jogerős ítélet meghozataláig alkalmazni kell.

26. Az ártatlanság védelméhez való jog a természetes és jogi személyek védelmének eltérő szükségleteit és mértékét foglalja magában, ahogy azt a Bíróság ítélkezési gyakorlata is megerősíti az önvádra kötelezés tilalmával kapcsolatosan¹⁸. Ez az irányelv figyelembe veszi ezeket a különbségeket, és ezért csak természetes személyekre vonatkozik.

27. A jogi személyek ártatlanság védelméhez való jogát ugyanakkor a meglévő, nemzeti bíróságok és a Bíróság által értelmezett nemzeti és uniós jogszabályok biztosítják, valamint az EJEB által értelmezett EJEE is.

28. Az uniós jogalkotás beavatkozásának „lépésről lépésre” megközelítési módja – különösen a büntetőeljárásban a személyek jogainak területén – ennél fogva megmaradt és ez kerül alkalmazásra. Ezen a területen a további kezdeményezéseket a nemzeti jogalkotás és az ítélkezési gyakorlat változása tükrében fontoljuk majd meg.

3. cikk – Az ártatlanság védelme

29. Ez a rendelkezés az ártatlanság védelme jogát fekteti le.

4. cikk – A bűnösségre történő nyilvános utalások elítélés előtt

¹⁸ Lásd többek között a C-301/04 P sz. Bizottság kontra SGL Carbon ügy (EBHT 2006., I-5915. o.); T-112/98 sz. Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügy (EBHT 2001., II-732. o.).

30. Az EJEB az ártatlanság véelme egyik legalapvetőbb elemeként leszögezte a tény, hogy a bírósági vagy köztisztviselők nyilvánosan nem mutathatják be a gyanúsított vagy vádlott személyt úgy, mintha az bűnös lenne egy bűncselekmény elkövetésében, ha nem volt még tárgyalása vagy ügyében még nem született jogerős ítélet¹⁹. Ez az alapelv az EJEB ítélkezési gyakorlatának megfelelően vonatkozik minden hatóságra²⁰. Mindkét helyzet arra bátoríthatja a nyilvánosságot, hogy az adott személyt bűnösnek tartsák és előítéllettel álljanak az igazságügyi hatóság által értékelt tényekhez.
31. Ez az alapelv nem érintheti a nemzeti jogszabályok szerint a közigazgatási eljárásokat követő jogkövetkezményeket kiszabó határozatok közzétételének lehetőségét.

5. cikk – A bizonyítási teher és a szükséges bizonyítási küszöb

32. Az ártatlanság véelmének előfeltétele, hogy a bizonyítás terhe a vádhatóságon van és a bűnösséggel kapcsolatban bármilyen kétség a gyanúsítottak vagy vádlottak javára kell, hogy szolgáljon (*in dubio pro reo*). Ennek előfeltétele, hogy a bíróságnak az elé benyújtott bizonyítékok és nem pusztán állítások vagy feltételezések alapján kell döntenie. Ez nem érinti a bírói függetlenséget, amikor a gyanúsított vagy vádlott bűnösségét ítélik meg. Ezen túlmenően az EJEB elismerte, hogy bizonyos különleges és korlátozott számú esetben a bizonyítási teher áthárítható a védelemre. Ez az irányelv visszatükrözi az EJEB azon alapelvét²¹, amely a helyes egyensúlyt mérlegelte a közérdek (a vádhatóság szükségletei) és a védelemhez való jog között. Ez az irányelv nem érinti a védelem lehetőségeit arra nézve, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabályoknak megfelelően bizonyítékokat nyújthasson be.

6. és 7. cikk – Az önvádra kötelezés tilalma, az együttműködés megtagadásához való jog, a hallgatáshoz való jog

33. Ez a két cikk az önvádra kötelezés tilalmát, az együttműködés megtagadásához való jogot és a hallgatáshoz való jogot rögzíti. A jog ahhoz, hogy senki nem kötelezhető önmagát terhelő vallomás tételére és a bűnösség beismerésére, valamint az együttműködés megtagadásához, továbbá a hallgatáshoz való jog általánosan elismert nemzetközi szabályok, amelyek az EJEE 6. cikkében²² rögzített tisztességes tárgyaláshoz való jog központi elemei. Többek között az indokolja meglétüket, hogy védik a vádlottat a hatóságok nem helyénvaló kényszerétől, így csökkentik az igazságszolgáltatás tévedésének lehetőségét, és hozzájárulnak az EJEE 6. cikkében foglalt célok megvalósulásához. A gyanúsítottakra vagy vádlottakra az ellenük felhozott vádakkal kapcsolatos információ szolgáltatás kikényszerítése érdekében gyakorolt „kényszer mértéke” nem semmisítheti meg – még biztonsági és közrendi okokból sem – az önvádra kötelezés tilalmának és a hallgatáshoz való jognak a lényegét²³. Az EJEB által értelmezett EJEE 3. cikkét a kínzás tilalmáról minden esetben tiszteletben kell tartani.

¹⁹ Lásd *Minelli kontra Svájc*.

²⁰ Lásd *Allenet de Ribemont kontra Franciaország*.

²¹ Lásd még többek között a következő EJEB ügyeket: *Salabiaku kontra Franciaország* ügyben 1988. október 7-én hozott ítélet (kereset száma: 10519/83), *Barberà, Messegué és Jabardo kontra Spanyolország*, *Telfner kontra Ausztria* ügyben 2001. március 20-án hozott ítélet (kereset száma: 33501/96).

²² Lásd többek között a következő EJEB ügyeket: *Funke kontra Franciaország*, *Murray kontra Egyesült Királyság*, *Saunders kontra Egyesült Királyság*, *Heaney és McGuinness kontra Írország* ügyben 200. december 21-én hozott ítélet (kereset száma: 34720/97), *Jalloh kontra Németország* ügyben 2006. július 11-én hozott ítélet (kereset száma: 54810/00).

²³ Lásd *Heaney és McGuinness kontra Írország*, 55. és 58. pont.

34. Az önvádra kötelezés tilalma elsősorban a gyanúsítottak vagy vádlottak hallgatási szándékának tiszteletben tartását érinti, és különösen előfeltételezi, hogy a vádhatóság egy büntetőügyben a bűncselekmény elkövetését erőszak vagy kényszer alkalmazása nélkül szerzett bizonyítékokkal bizonyítja a gyanúsítottak vagy vádlottak ellen, nem pedig azok akaratával szemben. Ezen túlmenően a jog terjedelme nem korlátozódik pusztán olyan ügyekre, amikor a vádlottal szemben kényszerrel alkalmaztak vagy ahol a vádlott akaratát valamilyen módon közvetlenül megtörték²⁴. Ebben az értelemben – az EJEB szerint – a szóban forgó jog szorosan összefügg az EJEE 6. cikke (2) bekezdésében foglalt ártatlanság vélelmével.
35. A gyanúsított személyeket vagy vádlottakat a 2012/13/EU irányelv értelmében azonnal tájékoztatni kell a hallgatáshoz való jogukról. Ennek az információnak ki kell terjednie a hallgatáshoz való jog tartalmára, a jogról való lemondás és a jogra történő hivatkozás következményeire.
36. Bármilyen következtetést, amit abból a tényből vontak le, hogy a gyanúsítottak vagy vádlottak élnek ezekkel a jogokkal, ki kell zárni az eljárásból. E nélkül a jog pusztán illúzió lenne, ha a vádlottaknak vagy gyanúsítottaknak attól kellene tartaniuk, hogy az együttműködésük megtagadása vagy a hallgatásuk később felhasználható lenne ellenük a büntetőeljárásban. Ez az egyetlen módja annak, hogy a fenti jogok hatékony gyakorlása lehetővé váljon a gyanúsítottak vagy vádlottak számára attól való félelem nélkül, hogy ezt az eljárás későbbi szakaszában felhasználhatják ellenük. Emiatt az irányelv kifejezett és azonnali jogorvoslatot nyújt, hogy bármely, ezen jogok megszegésével beszerzett bizonyíték felhasználása tiltott, kivéve azokat a nagyon kivételes eseteket, amikor az ilyen bizonyíték felhasználása nem zárja ki az eljárás általában vett tisztességes mivoltát²⁵.
37. A tény, hogy semmilyen következtetést nem szabad levonni ezen jogok gyakorlásából, továbbá a jogok gyakorlása nem használható fel a gyanúsítottak vagy vádlottak ellen a büntetőeljárás későbbi szakaszában, nem akadályozhatja meg a tagállamokat abban, hogy az együttműködő viselkedést figyelembe vegyék a konkrét jogkövetkezmények kiszabásáról való döntésnél.

8. és 9. cikk – A saját tárgyaláson való jelenlét joga

38. Ha egy személy nincs jelen a tárgyaláson, a védelemhez való joga forog veszélyben. Ilyen esetben a terhelt nem adhatja elő a saját verzióját a tényekről a bíróságnak, továbbá nem tud megfelelően bizonyítékokat benyújtani sem. Emiatt bűnösnek találhatják anélkül, hogy lehetősége lett volna megcáfolni az elítélés alapjául szolgáló indokokat.
39. A tárgyaláson való jelenlét joga vagy az erről szóló informálódás után a lehetőség a jogról való lemondásra elengedhetetlen a védelmi jogok gyakorlásához.
40. A 8. cikk kimondja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a jelenlét joga valamennyi olyan tárgyalás esetében fennáll, amelyek a vádlott személy bűnösségét próbálják meg megítélni (mind a bűnösséget megállapító, mind pedig a felmentő ítéleteknél). A gyanúsítottak vagy vádlottak jelenléte a büntetőeljárás ezen pillanatában különös jelentőséggel bír a pillanathoz fűződő következmények miatt.
41. A 8. cikk leszögezi az EJEB által lefektetett jogot arra, hogy a vádlott jelen legyen a tárgyaláson, és korlátozott körben meghatározza a kivételeket is ezen jog alól, a

²⁴ Lásd az *Allen kontra Egyesült Királyság* ügyben 1992. november 5-én hozott ítélet, kereset száma: 48539/99., 50. pont.

²⁵ Lásd *Allan kontra Egyesült Királyság*, 42. pont.

Chartával, az EJEE-vel és az uniós jogszabályokkal összhangban²⁶. A 8. cikkben foglalt feltételeket tiszteletben tartása mellett semmi nem akadályozza a tagállamokat abban, hogy kihasználják a leggyakoribb kisebb vétségek esetére alkalmazható „egyszerűsített eljárásokat”. A 9. cikk az EJEB megállapításával összhangban kimondja, hogy azon ügyekben, amelyekben a tárgyaláson való jelenlét jogát nem vették figyelembe, a jogorvoslati lehetőség az újratárgyalás iránti kötelezettség²⁷.

10. cikk – Jogorvoslatok

42. Az EJEB következetes ítélkezési gyakorlata szerint az EJEE 6. cikke (2) bekezdésében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog megsértése oly módon orvosolható a legmegfelelőbbben, ha a gyanúsítottat vagy vádlottat lehetőség szerint olyan helyzetbe hozzák, amely megfelel annak a helyzetnek, amelybe akkor került volna, ha nem sértik meg a jogait²⁸.

11. cikk – Adatgyűjtés

43. Annak érdekében, hogy a jelen irányelv hatékonyságát és eredményességét ellenőrizni és értékelni lehessen, szükség van az irányelvben foglalt jogok gyakorlatával kapcsolatos tagállami adatgyűjtésre. A releváns adatok közé tartozik az igazságügyi és büntető hatóságok által nyilvántartott adatok arról, hogy melyik jogorvoslatot mikor alkalmazták az ártatlanság védelmének és a tárgyaláson való jelenlét jogának megsértésekor.

12. cikk – Csökkentést kizáró rendelkezés

44. E cikk célja annak biztosítása, hogy az irányelvvel összhangban megállapított minimumkövetelmények eredményeként ne csökkenjen az egyes tagállamokban megállapított normák szintje, valamint hogy megmaradjon a Chartában és az EJEE-ben meghatározott szint. Mivel ezen irányelv az EUMSZ 82. cikkének megfelelően szabályozási minimumokat állapít meg, a tagállamok továbbra is meghatározhatnak az ezen irányelvben elfogadottnál magasabb szintű normákat.

13. cikk – Átültetés

45. E cikk előírja, hogy a tagállamoknak az irányelvet 201x/xx/xx-ig kell végrehajtaniuk, és ugyanaddig az időpontig továbbítaniuk kell a Bizottságnak az irányelvet a tagállami jogba átültető rendelkezések szövegét. A végrehajtandó átültető intézkedések egyszerűségére tekintettel a Bizottság nem igényel magyarázó dokumentumokat az irányelv átültetésének ellenőrzési feladatához. Az egyedi átültető intézkedések, amelyekről értesíteni kell a Bizottságot, önmagukban elég világosaknak kell lenniük.

14. cikk – Hatálybalépés

46. E cikk úgy rendelkezik, hogy az irányelv az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.

²⁶ Lásd a 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározatot (HL L 81., 2009.3.27., 24. o.).

²⁷ *Colozza kontra Olaszország*.

²⁸ Lásd *Teteriny kontra Oroszország* ügyben 2005. június 30-án hozott ítélet, kereset száma: 11931/03, 56. pont, *Jeličić kontra Bosznia és Hercegovina* ügyben 2006. október 31-én hozott ítélet, kereset száma: 41183/02, 53. pont, és *Mehmet és Suna Yiğit kontra Törökország* ügyben 2007. július 17-én hozott ítélet, kereset száma: 52658/99, 47. pont, *Salduz kontra Törökország*, 72. pont.

2.2. A SZUBSZIDIARITÁS ELVE

47. Jelentős eltérések vannak a tagállamok jogrendszereiben az ártatlanság védelmének jogával és annak valamennyi vonatkozásával kapcsolatban. Az EJEB ítélkezési gyakorlata megmutatta, hogy az ártatlanság védelmének megsértése és a kapcsolódó, tisztességes tárgyaláshoz való jogok állandó jelleggel előfordulnak. Ez a különböző EU tagállamok igazságügyi hatóságai között a kölcsönös bizalom hiányához vezethet, aminek eredményeként az igazságügyi hatóságok vonakodnak együttműködni egymással. A jelen javaslatához csatolt hatásvizsgálat kimutatja, hogy az EJEB önmagában nem tudja biztosítani az ártatlanság védelmének teljes körű védelmét: az ártatlanság védelme egyes vonatkozásaival az EJEB nem vagy nem széleskörűen foglalkozott a közelmúltban, és az EJEB jogorvoslati eljárása csak utólagos, valamennyi nemzeti jogorvoslati eljárás kimerítése után kerülhet csak rá sor. Ez az irányelv kiegészíti az EJEB által nyújtott biztosítékokat és biztosítja, hogy az ártatlanság védelme a büntetőeljárás kezdetétől védett legyen, ideértve az uniós jogorvoslati mechanizmus lefolytatásának lehetőségét.
48. A javaslat célja – a kölcsönös bizalom előmozdítása – nem valósítható meg pusztán a tagállamok által, kizárólag uniós fellépés teszi lehetővé az Európai Unió egészében alkalmazandó közös, egységes minimumkövetelmények megállapítását. Ezt a stockholmi program is megerősítette, amelynek keretében az Európai Tanács felkérte a Bizottságot arra, hogy foglalkozzon az ártatlanság védelme kérdésével. A javaslat a kölcsönös bizalom fokozása céljából közelíti a tagállamok eljárási szabályait az ártatlanság védelméhez való jog egyes vonatkozásaira, valamint a saját tárgyaláson való részvételhez való jogra nézve. A javaslat ezért megfelel a szubszidiaritás elvének.

2.3. AZ ARÁNYOSSÁG ELVE

49. A javaslat megfelel az arányosság elvének, mivel az említett célkitűzés európai szintű megvalósításához szükséges minimumra szorítkozik, és nem lépi túl az ehhez szükséges mértéket. A javaslat csak az ártatlanság védelme azon vonatkozásaival foglalkozik, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a kölcsönös elismerésre vonatkozó eszközök működéséhez, valamint büntetőügyekben a rendőrségi és igazságügyi együttműködéshez. Ezen túlmenően természetes személyekre korlátozódik. Ez összhangban van az uniós jogalkotás beavatkozásának „lépésről lépésre” megközelítési módjával a büntetőeljárásban a személyek jogainak területén, valamint az arányos fellépés szükségletével.

3. KÖLTSÉGVETÉSI VONZATOK

50. A javaslat nincs hatással az EU költségvetésére.

Javaslat

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS IRÁNYELVE**a büntetőeljárás során az ártatlanság véelme joga egyes vonatkozásainak és a saját tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről**

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 82. cikke (2) bekezdésének b) pontjára,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

a jogalkotási aktus tervezete nemzeti parlamenteknek való megküldését követően,

tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére²⁹,

tekintettel a Régiók Bizottságának véleményére³⁰,

rendes törvényalkotási eljárás keretében,

mivel:

- (1) Ezen irányelv célja a büntetőeljárásban a tisztességes eljáráshoz való jog erősítése azáltal, hogy az ártatlanság véelme jogának egyes vonatkozásait és a tárgyaláson való jelenlét jogát szabályozó minimumszabályokat rögzíti.
- (2) A gyanúsítottak vagy vádlottak eljárási jogainak védelmét szolgáló minimumszabályok lefektetésével jelen irányelv megerősíti a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszereibe vetett bizalmát és elősegítheti a büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerésének megkönnyítését. A közös minimumszabályokkal a polgárok szabad áramlásának akadályai is megszüntethetők a tagállamok egész területén.
- (3) A stockholmi program³¹ erőteljes hangsúlyt fektetett a büntetőeljárásban a személyek jogainak megerősítésére. A program 2.4. pontjában az Európai Tanács felkérte a Bizottságot, hogy fokozatos megközelítést alkalmazva terjesszen elő javaslatokat a gyanúsítottak és vádlottak jogainak megerősítésére. Az eljárásjogi jogokról szóló uniós ütemtervet oly módon alakították ki, hogy egészként működjön, és előnyei csak mindegyik összetevőjének végrehajtásával válnak teljes mértékben érzékelhetővé.
- (4) A Stockholmi Programban az Európai Tanács felkérte a Bizottságot, hogy vizsgálja meg a gyanúsítottak, illetve a vádlottak minimális eljárási jogainak további elemeit, és mérje fel, hogy az e területen való jobb együttműködés elősegítése érdekében szükséges-e foglalkozni egyéb kérdésekkel, például az ártatlanság véelmével.

²⁹ HL C..., . . . o.

³⁰ HL C..., . . . o.

³¹ HL C 115., 2010.5.4., 1. o.

- (5) Három intézkedés már elfogadásra került: a 2010/64/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv³², a 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv³³ és a 2013/48/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv³⁴.
- (6) Ez az irányelv kizárólag büntetőeljárásokra vonatkozik. A jogkövetkezményeket eredményező közigazgatási eljárások – például versenyjogi, kereskedelmi, adóügyi, pénzügyi szolgáltatásokról szóló eljárások és más, közigazgatási hatóságok által ezen eljárásokhoz kapcsolódó vizsgálatok –, valamint a polgári jogi eljárások nem tartoznak az irányelv hatálya alá.
- (7) Ezen irányelv – a tisztességes eljáráshoz való jog biztosítása érdekében – az ártatlanság védelméhez való jog és különböző vonatkozásai, valamint a saját tárgyaláson való részvétel joga gyakorlati alkalmazásának megkönnyítésére törekszik.
- (8) Ezt az irányelvet bűncselekmény elkövetésével gyanúsított vagy vádlott természetes személyekre nézve kell alkalmazni. Az irányelvet az eljárás bármely stádiumában alkalmazni kell, már az előtt is, amikor valamely tagállam illetékes hatóságai – hivatalos értesítéssel vagy más módon – az érintett személy tudomására hozták azt, hogy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják, egészen az eljárás befejezéséig.
- (9) Ezen irányelv elismeri, hogy az ártatlanság védelméhez való jog a természetes és a jogi személyek esetében eltérő védelmi szükségletekkel és mértékkel bír. A természetes személyek vonatkozásában fennálló védelem az Emberi Jogok Európai Bíróságának kiterjedt ítélkezési gyakorlatában is tükröződik. Az Európai Unió Bírósága ugyanakkor kimondta, hogy az ártatlanság védelméből fakadó jogok nem illetik meg ugyanúgy a jogi személyeket, mint a természetes személyeket.
- (10) A nemzeti jogalkotások és a nemzeti szintű ítélkezési gyakorlat, valamint a Bíróság jelenlegi ítélkezési gyakorlatának jelenlegi állása szerint korai lenne az uniós szintű jogalkotás a jogi személyek ártatlanság védelméhez való jogáról.
- (11) A jogi személyek ártatlanság védelméhez való jogát a meglévő jogi biztosítékok és ítélkezési gyakorlat biztosítja, amelynek jövőbeli változása meghatározza majd az uniós szintű intézkedések szükségességének felmérését.
- (12) Ezen irányelv alkalmazásában „bűnüldöző szervek és az igazságügyi hatóságok” alatt azon közhatóságokat értünk, amelyek a nemzeti jogszabályoknak megfelelően a büntetőeljárás területén gyakorolják hatásköreiket.
- (13) Az ártatlanság védelme megsértésre kerül, ha – anélkül, hogy a vádlottat előzetesen a jogszabályok szerint bűnösnek nyilvánították volna – az igazságügyi vagy más közhatóságok bírói határozatban vagy nyilvános közleményben a gyanúsítottakat vagy vádlottakat elítéltként mutatják be.
- (14) A bizonyítási teher a vádhatóságra hárul és a bűnösséggel kapcsolatban felmerülő bármilyen kétely a vádlott javára szolgál. Ennek megfelelően az ártatlanság védelme sérül akkor, ha a bizonyítási teher átfordul a vádhatóságról a védelemre; ez nem érinti

³² Az Európai Parlament és a Tanács 2010/64/EU irányelve (2010. október 20.) a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról (HL L 280., 2010.10.26., 1. o.).

³³ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/13/EU irányelve (2012. május 22.) a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról (HL L 142., 2012.10.26., 1. o.).

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2013/48/EU irányelve (2013. október 22.) a büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról (HL L 294., 2013.11.6., 1. o.).

a bíróság bármilyen lehetséges, hivatalból történő tényfeltáró tevékenységét és a bíróság függetlenségét a gyanúsított vagy a vádlott bűnösségének megállapításakor.

- (15) Ugyanakkor bizonyos ügyekben a bizonyítási teher áthárítása a védelemre nem összeférhetetlen az ártatlanság védelmével, amennyiben bizonyos biztosítékokat betartanak: biztosítani kell, hogy a ténybeli vagy jogi véelmek olyan ésszerű határokon belül maradnak, amelyek figyelembe veszi a tét jelentőségét, és amelyek megdönthetőek, például enyhítőre körülményekre vonatkozó új bizonyíték előkerülésekor vagy *vis maior* esetében.
- (16) Az önvádra kötelezés tilalma és az együttműködés megtagadásához való jog fontos vonatkozásai az ártatlanság védelmének. A gyanúsítottakat vagy vádlottakat nem szabad kényszeríteni vallomás megtételére vagy kérdések megválaszolására annak érdekében, hogy olyan bizonyítékokat, dokumentumokat vagy információt biztosítsanak, amik önmagukra nézve terhelő lehet.
- (17) Bármilyen kényszer, amelyet a vádlottra vagy gyanúsítottira információ nyújtás érdekében tett nyomásgyakorlásként alkalmaznak, korlátozni kell. Annak meghatározása érdekében, hogy a kényszer megsértette-e a fenti jogokat, a következőket kell figyelembe venni az ügy valamennyi körülményének fényében: a bizonyíték beszerzése érdekében használt kényszer jellegét és mértékét, az adott bűncselekmény felderítése és a szankcionálása iránti közérdek súlyát, az eljárásban bármilyen releváns biztosíték meglétét és az így szerzett anyagok felhasználási módját. Ugyanakkor a gyanúsítottakra vagy vádlottakra az ellenük felhozott vádakkal kapcsolatos információnyújtás érdekében gyakorolt nyomás mértéke nem semmisítheti meg az önvádra kötelezés tilalmának és a hallgatáshoz való joguknak lényegét, még a biztonság és a közrend érdekében sem.
- (18) Az önvádra kötelezés tilalma és az együttműködés megtagadásához való jog nem terjed ki a büntetőeljárásban olyan bizonyítékok felhasználására, amelyeket a gyanúsítottól vagy vádlottól jogszerű kényszerítő erő segítségével beszerezhetőek, de amelyek a gyanúsítottak vagy vádlottak akaratától függetlenül léteznek, így például a bíróság rendelkezésére beszerezett olyan anyagok, amelyek őrzésére és megkeresésre történő kiadására jogi kötelezettség áll fenn. Ilyenek lehetnek a lehelet-, vér- és vizeletminták, illetve a testszövetek DNS-teszt elvégzése érdekében.
- (19) Az önvádra kötelezés tilalma fontos vonatkozása az ártatlanság védelmének. Az önvád elleni védelem része.
- (20) Az önvádra kötelezés tilalma, továbbá az együttműködés megtagadásához való jog, és a hallgatáshoz való jog a bűncselekménnyel kapcsolatos kérdésekre vonatkozik, amelynek elkövetésével valakit gyanúsítanak vagy vádolnak, és nem például a gyanúsított vagy vádlott személy azonosításához kapcsolódó kérdésekre.
- (21) A tisztességes tárgyaláshoz való jog a demokratikus társadalom egyik alapelve. A vádlott személy joga a tárgyaláson való jelenlétre ezen a jogon alapul és az egész Unióban garantálni kell.
- (22) Ugyanakkor a vádlott tárgyaláson való jelenlétének joga nem abszolút. Bizonyos feltételek esetén a vádlott – kifejezetten vagy hallgatólagosan – lemondhat erről a jogról.
- (23) Bizonyos alaposan körülhatárolt feltételek esetén – amelyek biztosítják a tisztességes tárgyaláshoz való jognak való megfelelést – van lehetőség a gyanúsított vagy a vádlott távollétében olyan tárgyalás tartására, amelyen a bűnösségről vagy ártatlanságról döntenek.

- (24) Ezen irányelv nem szabályozza az ebben megjelölt, a saját tárgyaláson való jelenléthez való joghoz kapcsolódó eredmények eléréséhez használt formákat és módszereket – beleértve az eljárási szabályokat –, ezek ugyanis a tagállamok nemzeti jogának hatálya alá tartoznak.
- (25) Annak megítélésekor, hogy a tájékoztatás módja kielégítő-e annak biztosításához, hogy a személy tudomást szerezzen a tárgyalásról, különös figyelem fordítható adott esetben arra is, hogy az érintett személy milyen gondosságot tanúsított annak érdekében, hogy a neki címzett információt megkapja.
- (26) Az uniós jog hatékony érvényesülésének elve megköveteli, hogy a tagállamok megfelelő, hatékony jogorvoslati lehetőségeket alakítsanak ki az uniós jog által az egyénekre ruházott jogok megsértése esetére. A jelen irányelvben foglalt bármely alapelv megsértése esetére olyan hatékony jogorvoslati megoldásokat kell alkalmazni, amelyek révén a gyanúsított vagy vádlott személyt olyan helyzetbe hozzák, amelybe akkor került volna, ha a jogsértés nem következik be.
- (27) A jelen irányelv hatékonyságának ellenőrzése és kiértékelése érdekében a tagállamoknak adatot kell gyűjteniük az irányelvben foglalt jogok végrehajtásával kapcsolatosan. A releváns adatok közé tartozik az igazságügyi és büntető hatóságok által nyilvántartott adatok arról, hogy melyik jogorvoslatot mikor alkalmazták az ártatlanság védelme jogának jelen irányelvben foglalt vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megsértésekor.
- (28) Ez az irányelv tiszteletben tartja az Európai Unió Alapjogi Chartája, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény által elismert jogokat és elveket, köztük a kínzás, az embertelen és megalázó bánásmód tilalmát, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jogot, a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot, a személyi sérthetlenséghez való jogot, a gyermekek jogait, a fogyatékkal élő személyek beilleszkedését, a hatékony jogorvoslatihoz és a tisztességes eljáráshoz való jogot, az ártatlanság védelmét, valamint a védelemhez való jogot.
- (29) Mivel ezen irányelv a minimumszabályokat fekteti le, a tagállamok kiterjeszthetik az ezen irányelvben meghatározott jogokat annak érdekében, hogy magasabb szintű védelmet nyújtsanak. A védelem magasabb szintje nem akadályozhatja a bírósági határozatok kölcsönös elismerését, amelynek a megkönnyítése e minimumszabályok célja. A védelem szintje sosem csökkenhet az Európai Unió Alapjogi Chartájában vagy az európai emberi jogi egyezményében biztosított, a Bíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatával értelmezett standardok alá.
- (30) Mivel ezen irányelv célját – nevezetesen a közös minimumszabályok meghatározását az ártatlanság védelméhez való jog és a büntetőügyekben a tárgyaláson való jelenlét jogának egyes vonatkozásaira nézve – a tagállamok nem tudják megfelelően megvalósítani, és ezért az léptéke és hatásai miatt uniós szinten jobban megvalósítható, az Unió intézkedéseket hozhat az Európai Unióról szóló szerződés 5. cikkében foglalt szubszidiaritás elvének megfelelően. Az említett cikkben foglalt arányossági elvvel összhangban az irányelv nem lépi túl a szóban forgó célkitűzések eléréséhez szükséges mértéket.
- (31) [Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez mellékelte, az Egyesült Királyságnak és Írországnak a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében fennálló helyzetéről szóló 21. sz. jegyzőkönyv 3. cikkével összhangban e tagállamok részt kívánnak venni

ezen irányelv elfogadásában és alkalmazásában] VAGY [Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez mellékelt, az Egyesült Királyságnak és Írországnak a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében fennálló helyzetéről szóló 21. sz. jegyzőkönyv 1. és 2. cikkével összhangban, a jegyzőkönyv 4. cikkének sérelme nélkül, e tagállamok nem vesznek részt ezen irányelv elfogadásában, az irányelv nem kötelezi őket és rájuk nem alkalmazandó]³⁵.

- (32) Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez csatolt, Dánia helyzetéről szóló 22. sz. jegyzőkönyv 1. és 2. cikkével összhangban Dánia nem vesz részt ezen irányelv elfogadásában, és az irányelv vagy annak alkalmazása számára nem kötelező,

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET:

1. FEJEZET

Tárgy és hatály

1. cikk *Tárgy*

Ez az irányelv az alábbiakra vonatkozó minimumszabályokat állapítja meg:

- a) a büntetőeljárás során az ártatlanság véelme jogának egyes vonatkozásai;
- b) büntetőügyekben a tárgyaláson való jelenlét joga.

2. cikk *Hatály*

Az irányelvet a büntetőeljárásban gyanúsított vagy vádlottak természetes személyekre kell alkalmazni az eljárás befejezéséig.

2. FEJEZET

Az ártatlanság véelméhez való jog

3. cikk *Az ártatlanság véelme*

A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottakat és a vádlottakat mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségüket a törvénynek megfelelően meg nem állapították.

4. cikk *A bűnösségre történő nyilvános utalások elítélés előtt*

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a jogerős elítélés előtt a közhatóságok által közzétett nyilatkozatok és hivatalos döntések nem elítéltként tesznek említést a gyanúsítottakról vagy vádlottakról.

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy ezen előírás megszegése esetén megfelelő intézkedésekre kerül sor.

³⁵ Az irányelv e preambulumbekzdésének végleges szövege – a (21. sz.) jegyzőkönyv rendelkezéseinek megfelelően – attól függ majd, hogy az Egyesült Királyság és Írország milyen álláspontra helyezkedik.

5. cikk

A bizonyítási teher és a szükséges bizonyítási küszöb

- (1) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyanúsítottak vagy vádlottak bűnösségének megállapításához szükséges bizonyítékok beszerzése a vádhatóságot terheli. Ez nem érinti a tárgyalást lefolytató bíróság bármilyen hivatalból történő tényfeltáró tevékenységét.
- (2) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy bármilyen vélelem, ami a bizonyítási terhet átfordítja a gyanúsítottra vagy vádlottra, kellő fontosságú legyen ahhoz, hogy felülírja az alapelvet, valamint megdönthető legyen.

Az ilyen vélelem megdöntése érdekében elegendő, ha a védelem elég bizonyítékot hoz fel arra, hogy ésszerű kétely támadjon a gyanúsított vagy vádlott személy bűnösségére nézve.

- (3) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy ahol a tárgyalást lefolytató bíróság a gyanúsított vagy vádlott bűnösségét mérlegeli, ha ésszerű kétely merül fel a gyanúsított vagy vádlott személy bűnösségére nézve, az érintett személyt fel kell menteni.

6. cikk

Az önvádra kötelezés tilalma és az együttműködés megtagadásához való jog

- (1) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyanúsított vagy vádlott nem kötelezhető saját magára nézve terhelő vallomást tenni és a hatóságokkal együttműködni bármilyen büntetőeljárásban.
- (2) Az (1) bekezdésben foglalt jog nem terjed ki a büntetőeljárásban olyan anyagok felhasználására, amelyeket a gyanúsítottól vagy vádlottól jogszerű kényszerítő erővel be lehet szerezni, de amelyek a gyanúsítottak vagy vádlottak akaratától függetlenül léteznek.
- (3) Az önvádra kötelezés tilalma vagy az együttműködés megtagadásának joga nem használható fel az eljárás későbbi szakaszában a gyanúsított vagy vádlott ellen, és nem tekinthető a tények megerősítésének.
- (4) A jelen bekezdés megsértésével szerzett bármilyen bizonyítékot ki kell zárni az eljárásból, hacsak az ilyen bizonyíték felhasználása nem sérti meg az eljárás általában vett tisztességes mivoltát.

7. cikk

A hallgatáshoz való jog

- (1) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyanúsítottak vagy vádlottak a bűnüldöző vagy igazságügyi hatóságok általi kihallgatás során jogukban áll hallgatni azzal a bűncselekménnyel kapcsolatosan, amelynek elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják őket.
- (2) A tagállamok azonnal tájékoztatják a gyanúsítottat vagy a vádlottat a hallgatáshoz való jogról és elmagyarázzák ezen jog tartalmát, valamint a joggal való élés és a jogról való lemondás következményeit.
- (3) Az önvádra kötelezés tilalma nem használható fel az eljárás későbbi szakaszában a gyanúsított vagy vádlott ellen, és nem tekinthető a tények megerősítésének.

- (4) A jelen bekezdés megsértésével szerzett bármilyen bizonyítékot ki kell zárni az eljárásból, hacsak az ilyen bizonyíték felhasználása nem sérti meg az eljárás általában vett tisztességes mivoltát.

3. FEJEZET

A saját tárgyaláson való jelenlét joga

8. cikk

A saját tárgyaláson való jelenlét joga

- (1) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyanúsítottak vagy vádlottak jogában áll saját tárgyalásán jelen lenni.
- (2) A tagállamok rendelkezhetnek olyan lehetőségről, amelynek értelmében a tárgyaló bíróság a gyanúsított vagy vádlott távollétében dönt a bűnösségről, feltéve, hogy a gyanúsítottat vagy vádlottat:

a) kellő időben:

- i. személyesen idézték, és ily módon tájékoztatták a tárgyalásnak a kitűzött időpontjáról és helyéről, vagy az érintett más módon ténylegesen hivatalos tájékoztatást kapott a szóban forgó tárgyalás kitűzött időpontjára és helyére vonatkozóan, mégpedig oly módon, hogy egyértelműen megállapítást nyert, hogy a kitűzött tárgyalásról tudomást szerzett;

továbbá

- ii. tájékoztatták arról, hogy a határozat meghozatalára meg nem jelenése esetén is sor kerülhet; vagy

- b) az érintett személy a kitűzött tárgyalás ismeretében meghatalmazta vagy az általa választott vagy az állam által kirendelt jogi képviselőt arra, hogy a tárgyalás során a védelmét ellássa, és az említett jogi képviselő ténylegesen ellátta az érintett személy védelmét a tárgyaláson.

- (3) Amennyiben a (2) bekezdésben foglalt feltételek nem teljesülnek, a tagállam akkor tehet lépéseket az említett bekezdésben szereplő határozat végrehajtására, ha – a határozat kézbesítését követően, amelyben kifejezetten tájékoztatják az újratárgyalás vagy fellebbezés jogáról, amelyre az érintett személy jogosult és amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását, ideértve új bizonyíték megvizsgálását, és amely az eredeti határozat hatályon kívül helyezéséhez vezethet – az érintett személy:

a) egyértelműen kijelenti, hogy nem vitatja a határozatot;

vagy

- b) ésszerű határidőn belül nem kér perújítást vagy nem fellebbez.

9. cikk

Az újratárgyaláshoz való jog

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy ha a gyanúsított vagy vádlott nem volt jelen a 8. cikk (1) bekezdésében említett tárgyaláson és a 8. cikk (2) és (3) bekezdésében lefektetett feltételek nem állnak fenn, az érintett személynek joga van egy új tárgyaláshoz, amelyen jogában áll jelen lenni és amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását, ideértve

új bizonyíték megvizsgálását, és amely az eredeti határozat hatályon kívül helyezéséhez vezethet.

4. FEJEZET

Általános és záró rendelkezések

10. cikk

Jogorvoslatok

- (1) A tagállamoknak biztosítaniuk kell a gyanúsítottak vagy vádlottak számára hatékony jogorvoslati eszközöket arra az esetre, ha a jelen irányelv által biztosított jogaik sérülnek.
- (2) A jogorvoslatnak a gyanúsítottat vagy vádlottat a lehető leginkább olyan helyzetbe kell hoznia, amelybe a jogsértés hiányában került volna, a tisztességes tárgyaláshoz és a védelemhez való jog védelme érdekében.

11. cikk

Adatgyűjtés

A tagállamok legkésőbb [...] -ig , majd azt követően háromévente közlik a Bizottsággal azon rendelkezésre álló adatokat, amelyek bemutatják, hogy miként hajtották végre az ezen irányelvben meghatározott jogokat.

12. cikk

Csökkentést kizáró rendelkezés

Ezen irányelv egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, mint amely az Európai Unió Alapjogi Chartájában, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben, a nemzetközi jog egyéb releváns rendelkezéseiben vagy bármely tagállam jogában biztosított bármely, magasabb szintű védelmet nyújtó jogot és eljárási biztosítékot korlátoz vagy azoktól eltér.

13. cikk

Átültetés

- (1) A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek legkésőbb [a Hivatalos Lapban való kihirdetés után 18 hónappal] megfeleljenek. E rendelkezések szövegét haladéktalanul közlik a Bizottsággal.
Amikor a tagállamok elfogadják ezeket az intézkedéseket, azoknak hivatkozniuk kell erre az irányelvre, vagy azokhoz hivatalos kihirdetésük alkalmával ilyen hivatkozást kell fűzni. A hivatkozás módját a tagállamok határozzák meg.
- (2) A tagállamok megküldik a Bizottságnak nemzeti joguk azon főbb rendelkezéseinek szövegét, amelyeket az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadnak.

14. cikk

Hatálybalépés

Ez az irányelv az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.

15. cikk
Címzettek

Ennek az irányelvnek a Szerződéseknek megfelelően a tagállamok a címzettjei.

Kelt Brüsszelben, -án/-én.

Az Európai Parlament részéről
Az elnök

A Tanács részéről
Az elnök